

VESTNIK

NOTICIERO

Reg. Nac. de la
Prop. Intel. No. 659.805

XII
2 - 1961

Ustanovitelj „VESTNIKA“ duhovni svetnik KAREL ŠKULJ

VESTNIK je glasilo slovenskih protikomunističnih borcev. Izdaja ga konzorcij, katerega v sedanjem poslovnem letu sestavljajo: Edi Škulj, predsednik, Gabrenja Vojko, ing. Anton Matičič, Potočar Anton; za Zvezo slovenskih protikomunističnih borcev, Cleveland, USA: Jakopič Marijan, Kranjc Danilo, Lekan Jože, Pleško Stane — pooblaščenec Vencelj Dolenc; za Društvo slovenskih protikomunističnih borcev v Argentini: Pregelj Bogomil, Jenko Jože, Kralj Janez, Legar France; urednik Pavle Rant. Uredništvo in uprava: Ramón L. Falcón 4158, Capital Federal, Argentina. Naročnina: Južna Amerika 96.— pesov, odt. enakovrednost v dolarju, USA in Kanada — 2.50 dolarja letno, Anglija, Avstralija — 1 funt šterling, evropske države — 1.50 dolarja.

Editor responsable: Eduardo Škulj, redactor Pablo Rant — Tiska Talleres Gráficos Vilko, Estados Unidos 425, T.E. 33-7213 Buenos Aires, Argentina

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 659805 — „Vestnik“ es el Informativo de los excombatientes anticomunistas eslovenos — „Vestnik“ is the voice of Slovenian anticommunist veterans.

S koli, noži, bikovkami, puškinimi kopiti so se znašale razdivjane titovske drhali nad razoroženimi prodanimi domobranskimi bataljoni.

Trpljenje naših najboljših mož in fantov je bilo hujše kakor bolečine sužnjev na galejah in Judov v plinskih celicah.

Preživeli domobranci in ostali borci!

Eichmana so Judje petnajst let iskali in ga končno izsledili. Po naši zemlji se pa šopirijo nemoteno še mnogo hujši komunistični zločinci. Nimamo še istih razpoložljivih sredstev kot Judje, vendar po vsaj eno lahko storimo: Podprimo z vsemi silami, pa najsibo še tako neznatno delo, ki razkriva največji zločin nad slovensko narodno vojsko. Knjiga

MIMO SMRTI V SVOBODO

zasluži, da jo bere in širi vsak borec, vsak protikomunist. Napisal jo je domobranec, ki se je rešil iz objema smrti in smatral za prvo dolžnost, čim je dosegel svobodni svet, da pove vsemu svetu kruto resnico o zverinskem postopanju z našimi domobranci. Zavedajmo se, da je predvsem od nas samih odvisno, kdaj bo svet zvedel o tej naši največji tragediji. Knjigo kupi lahko vsakdo v upravi „Oznaniła“, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, za ceno 120 pesov.

SLOVENSKIM MAKABEJCEM

Enajst mesecev sem bil domobranec pri Vaških stražah na Primorskem: od junija 1944 do maja 1945. Kljub vsem napakam primorskega domobranstva se mi nikoli niti sanjalo ni, da bi naša ideja mogla kdaj vojno zgubiti. In vendar, prišel je oni 28. april, ko smo zapustili Idrijo ter med dežjem in snegom šli čez Godovič, Črni vrh, Col ter se spustili v Vipavsko dolino. Med peklanskim regljanjem strojníc smo prekoračili Gorico in vsi premočeni prespali noč v Krminu. Drugi dan pa naprej po furlanski nižini: Palmanova, Vico... Tukaj so nam kramarski albijoni dali zadnjo klofuto: pobrali so nam orožje. Edina slovesnost tega klavrnega konca naše vojske je bilo enakomerno drdranje filmske kamere, ki je reševala za zgodovino prizor našega metanja pušk na kupe.

Zmeda, poparjenost, strah, jeza, vsa ta čustva so se mešala in prehitevala v meni tiste dneve. Toda mojega razočaranja še ni bilo konec: dober teden potem, ko sem skupno z nekaterimi goriškimi bogoslovci zapustil taborišče v Ceseni in bil udobno nastanjen v papeškem semenišču v Fano, je udarilo v nas kot strela z jasnega: „Pobili so jih! 8, 10, 12 tisoč...“ Sveti Bog! Je to mogoče? Cvet slovenskega naroda...! Izdajalski albioni!“

Po prvih trenutkih osuplosti, jeze in žalosti me zajame grenka tesnoba: Ali ni to konec našega naroda? — Ne, nikoli! Trmasto se mi je zagrizla neka ideja v možgane: ni pravice za male narode pri ljudeh, treba jo bo iskati pri Bogu.

Toda kako doseči našo pravico in rešitev pri Bogu? Kaj storiti? Res, Bog je dovolj močan, da more v prah zdrobiti naše narodne sovražnike, toda... ali smo Slovenci še vredni Njegovega varstva, potem ko smo ga tako hudo žalili...? In vendar ni druge rešitve: po eni strani zemlje lačni sosedi, po drugi pa breznarodni komunisti... Kdo nas še more rešiti, če ne Bog?

Te in podobne misli so me glodale dan in noč, dokler se niso skristalizirale v določen sklep: združimo se v molitvi, žrtvi in zglednem krščanskem življenju, da dosežemo pri Bogu rešitev našega naroda.

In začela so romati pisma, članki, predlogi, načrti... Prvi člani so se oglasili že leta 1947, potem je nastopil zastoj do leta 1952 in šele predlanskim je ideja pronicnila v širšo slovensko javnost, ko je sam naš blagopokojni škof dr. Gregorij Rožman dal svoj pristanek in blagoslov.

Tako je preteklo skoraj petnajst let: Molitvena zveza za slovensko domovino se je organizirala v glavnih linijah in ima svoje člane po vseh kontinentih, čeprav so še zelo maloštevilni.

Kot bivši domobranec se obračam danes na soborce po svetu s sledečo prošnjo: Bratje, slovenski Makabejci, zgubili smo vojno z materialnim orožjem, toda idejna vojska še ni končana in to moramo

dobiti mi. Naše glasilo nam je doslej nakazalo že nešteto načinov, kako bojevati ta sveti boj proti komunizmu in za rešitev našega naroda. Toda zdi se mi, da je naše najmočnejše orožje molitev, žrtev in zgledno krščansko življenje. In v tem je ravno program „Molitvene zveze“.

Poznal sem veliko domobrancev, ki so bili pravi slovenski Makabejski bratje: vsako noč so zmolili rožni venec in prejemale svete zakramente ob prvih petkih. Hotel bi verjeti, da jih materialistično okolje v svobodnem svetu še ni povsem odtujilo od verskega življenja in da potemtakem prav lahko pristopijo k MZ.

Slovenski Makabejci, na dan! Visoko dvignimo baklo zaupanja v Boga in v Presveto Devico Marijo, Krajico in Mater Slovenije!

Zmaga je v naših rokah, samo, če jih bomo znali dvigniti v molitvi in žrtvi:

Za Boga in Slovenijo! — Bog živi!

Zupan Janez, Bolivijsa

OB KENNEDYJEVEM NASTOPU OBLASTI

Na zadnjem zasedanju Izvršnega odbora sovjetov je zunanji minister Gromyko čisto jasno in brez olepšavanja povedal, da si ZSSR obeta z nastopom Kennedyja in njegove ekipe na oblasti novo obdobje razmerij med obema velikanoma. „V vsem Gromykovem govoru,“ pravi buenosaireški večernik *Correo de la Tarde* dne 28. decembra, „se odkrito priznava pogrešanje Roosevelta.“ „Hočemo se vrniti v čase prijateljstva pod Rooseveltom,“ menijo Sovjeti. Jasno priznanje!“ nadaljuje *Correo*. „Ne gre za to, da bi se ponovno pridobilo prijateljstvo Združenih držav, ampak naklonjenost, ki jo je Roosevelt izkazoval Rusiji. Predsednik Kennedy to že ve. Rusom prav nič ne koristi politika demokratske stranke, kajti Trumana, ki je bil najbolj jasen demokratski predsednik v zadnjih časih, Gromyko sploh ne omenja. Morda ga v Kremlju prav tako s trpkostjo gledajo kakor Eisenhowerja, morda celo še bolj, kajti Eisenhower ni iztuhtal nič novega, ampak je samo uresničeval, z nekaterimi malenkostnimi spremembami, politiko, ki jo je začrtal Truman. Hruščov hoče,“ poudarja *Correo*, „samo drugega Roosevelta, in če bi to bilo mogoče, še bolnega in v zatonu, kar pa bo spričo dobre športne narave novoizvoljenega predsednika malce težko. Roosevelt je bil namreč simpatična osebnost, ki je v svetu razširila popularnost „strica Pepeta“, kakor je sam klical Stalina. Kratkovidnost v zunanji politiki je Roosevelta (bil je na drugi strani mojster v obvladanju ameriške notranje politike) gnala, da niti Churchill ni zaupal, ker ga je smatral za predstavnika kolonialne velesile. Kolonializem pa je bil za njega rdeča cunja, proti kateri se je slepo zaganjal in pri tem vse drugo spregledoval. Roose-

velt, skorajda že umirajoč, zdravstveno vsekakor na koncu svojih moči, in tudi moralno slab, je glavni krivec povojnega poloma, kajti v Jalti in Teheranu je Rusiji poklonil vplivne zone,, ki so se spremenile v satelite, ji poklonil pravico veta, ki je omrtvil Združene narode, in ji daroval zmago nad Japonsko, ne da bi pri tem Rusi izstrelili: eno samo granato. Posledice so prav kmalu čutile Združene države, ki se morajo sedaj pripravljati na boj s stvarjo, katere rasti so same pomagale: s sovjetsko nevarnostjo, s „stricem Pepetom“. Absurdna je skorajda zahteva,“ zaključuje Correo, „pričakovati omedlevice pri žilavi aktivnosti Kennedyja, kajti mladi Kennedy je ali popolna nula ali pa ravno nasprotno.“

Tako argentinski vodilni antikomunistični list.

Vestnik bi dodal samo tole: gospod Kennedy! 43 let imate, se pravi, ste v letih, kakor večina borcev proti komunizmu iz časov druge svetovne vojne. Če bi se rodili nekje na področju Jugoslavije odn. naše Slovenije, bi danes verjetno gnili v Kočevskem rogu ali bi vas pomendrali v Teharjih. Če bi Vam bila sreča mila, bi se šli begunca in emigranta, danes bi si pa služili kruh, kakor bi najbolje vedeli in znali.

V vaših 43 letih je tudi lep kos boja za svobodo in ohranitev človeških svoboščin. Rane, ki ste jih zadobili, vas lahko sproti spominjajo na žrtve, doprinešene na oltar Pravice v času druge svetovne vojne. Nosili ste svojeje življenje in življenja vam zaupanih naprodaj tedaj, ko so vaši predstavniki z drobižem — s Slovenci, Hrvati, Srbi, Baltijci, Poljaki, Rusi — plačevali velike dolgove, plačevali tako, kakor je zapisal Correo: zrastli so sateliti, meje sovjetov so segle globoko v Evropo.

Niti dvajset let ni od tedaj. Zdaj ste na mestu, odkoder se je odločila usoda milijonov in milijonov. Odločila, ne da bi se jih vprašalo, ali jim je prav ali ne. Obveznosti napram tem narodom so ostale zapisan kos papirja, ki so ga sovjeti pogazili.

Napako pa je treba popraviti tam, kjer se napravi. Če ga uradnik v pisarni polomi, se mora opravičiti; če oficir napačno izvaja povelja, ga kliče poveljstvo na odgovor; če avtomobilist povozi pešca, ga kličejo pred sodnika, in če ga mora oblast iskati, ker je s hitro vožnjo ušel, je kazen hujša kakor sicer. Taki so osnovni zakoni človeške družbe.

Tudi Rooseveltove napake bo treba popraviti. Kako kdaj in kje je zadeva novega predsednika in njegovih. Kar moremo reči, je le to: čim prej, ako nočemo, da bo vera narodov, zaslužjenih pod komunistično tlako, v zahodni svet, v svet svobode in demokracije ugasnila. In še nekaj: kompromisa ni, vsaj za vedno ne. Lahko sočasni, a bodo v ljudeh vzbudili le lažno upanje, ker bo temu sledeče razočaranje še hujše; lahko so krajevnega značaja, pa bo spet zaigrana svoboda enega ali drugega naroda, v Laosu ali Kongu, na Kubi ali v Boliviji.

V Kennedyjevih 43 letih gleda res svobodo ljubeči narod garancijo odločnosti, jasnosti, načelnosti in neodjenljivosti. Gorje vsemu zahodu,

ako bo ta vera v mladega predsednika razočarana. Strah nas je pomisliti samo za hip na to možnost: zato pa bomo vsi, ki nam je komunizem najhujše zlo, ob Kennedyjevem nastopu dvignili oči v nebo in prosili Najvišjega, naj mu stoji ob strani, naj ga vodi in podpira.

Gospod Kennedy! Vaša mladost, vaše dosedanje zadržanje, vaše katolištvo, če pri vsej verski netoleranci smemo tudi to zapisati, so za sovjete težko prebavljive postavke: zato vam bodo zaigrali na vse strune, pričarali Indijo in Koromandijo in obljubili vse, samo da boste priden fantek. Verjemite nam, in komuniste poznamo, da jih je bolj strah vas in vaše ekipe, kakor pa že danes iti v vojno. Kajti v vašem programu, v vašem zadržanju — če ga boste znali po dosedanji poti izpeljati do konca, vidijo najmočnejše orožje za razorožitev borbenosti komunističnih partij po svetu.

„Nove meje“ moramo postaviti, ste dejali v enem izmed volilnih govorov. V novih mejah leži tudi naša domovina Slovenija. In ne pozabite je, čeprav državne koristi USA morda zahtevajo še nekaj časa paktiranje s Titom.

Vaši rojaki, ki so padli v prvih vrstah najtežjih borb, počivajo danes v Arlingtonu. Tiste ure in dni, ko so padali, so tudi pri nas doma umirali isti letniki. In nihče od teh nima niti križa na grobu, premnogi, premnogi niti groba ne. Obojni pa so padli v borbi za svobodo in lepšo bodočnost človeštva.

Pavle Rant

Oj o^včak Nanos, ki zreš^v na svoje podložne^v...

II.

Prve dni sva hodila z drugimi jetniki, ki niso bili na smrt obsojeni, v gozd pripravljat drva. Po nekako treh ali štirih dneh so me klicali na zaslišanje. Dolžili so me, da sem sokriv smrti štirih partizanov, ki so padli v borbi v Vipavi, ter dezertacije, češ, ker sem pobegnil, ko so me gnali z drugimi mobiliziranci po splošni partizanski mobilizaciji na partizansko brigado. Najbolj jih je zanimalo, kakšne vrednosti imam doma kot kmet, zlasti koliko imam živine, koliko voz in plugov, bran, kmečkih strojev in drugega kmečkega orodja. Zasliševanje je trajalo nekako 12 do 14 dni,

vedno enako, če bi se morda kaj zarekel in en dan povedal drugače kot prej. Zasliševanje so spremljali s surovim zmerjanjem in žuganjem in me duševno mučili z raznim zapletenimi vprašanji.

Neki dan zatem so nas gnali delat v neko klet v vojašnici, kjer smo morali prenašati kamenje. Po tej kleti je bil dolg hodnik od enega do drugega konca z odprtinami za vrata, a brez vrat. Hodnik je bil nerazsvetljen, vedno teman po dnevi kot ponoči. Med dnevom je bilo le toliko videti v njem, da se nismo med delom zaletavali drug v drugega, ker je za silo prihajalo vanj dnevne svetlobe skozi omenjene od-

prtine za vrata. Prav na koncu hodnika na drugem kraju je bila zadnja odprtina zaprta s plankami. Do tik za plankami so bili kupi premoga naloženi prav do vrha. Na tistem kraju je prav na koncu z viška prihajala dnevna svetloba, ki jo je bilo mogoče opaziti s hodnika. Močno me je zanimalo, odkod prihaja ta svetloba. V prvi priložnosti sem šel gledat. Planke niso bile dotik druga do druge pribite, marveč je bilo med njimi — med vsako — toliko prostora, da sem lahko vmes segel z rokama in stopil s konci nog. Po teh plankah sem se povzpел kot po lestvi prav do vrha plank, in sem preko vrhnje planke zlezal na premog; po premogu sem potem šel dalje in prišel do prostora, s katerega sem zagledal oknu podobno odprtino, skozi katero je prihajala zviška dnevna svetloba, katere je bila kar precej visoko, vendar tako visoko, da če se stegnem z roko, jo že dosežem. In res! Ko se vzpnem do nje, odkrijem, da bi bilo mogoče tu skozi priti v prostor, ki je služil za dvorišče velike vojašnice. Prostor je bil prazen, na kraju „porton“, to je odprtina za vrata brez vrat. Tam zunaj so hodili ljudje. Pri vhodu ni bilo nobene straže.

Tu sem videl prst božji, da tu skozi lahko uidem... češ: pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal!

To odkritje se je zgodilo okrog 10. ure predpoldne in tri ali štiri dne pred pepelnico 1. 1945. Tisti dan so nam zagotovili, da homo šli na ta kraj še isti popoldan na delo. Sklenil sem, če pridemo tisti popoldan tja delat, da pobegnem. Mislil sem si: v temi bo to lažje kot pri belem dnevu; na cesti bo malo ljudi; v temi me ne bo tako lahko

opaziti revno po beraško oblečena; se mi bo mogoče lažje skrivati.

Ah! pa kako sem bil presenečen in razočaran! Tisti popoldan nismo šli tja delat. Tri dni zatem pa so šli tja delat drugi, samo mene niso vzeli s seboj. Z menoj so nekaj drugega nameravali.

III.

Četrty dan, na pepelnico, dne 14. februarja 1945 je prišel zgodaj zjutraj brivec v zapor, kjer sem bil zaprt, da mene in še druge tri jetnike obrije. Poklicali so me k brivcu. Medtem ko me je bril, sem ga vprašal, zakaj je danes prišel brit, da posebno mene obrije, ki sem bil zadnjič šele pred štirimi dnevi obrit, ko se drugače po štirinajst dni nihče ne zanima, da bi me kdo obril. In tedaj mi je brivec pojasnil: „Dobil sem nalog, da pridem danes zgodaj zjutraj obrit tebe in še druge tri tvoje tovariše, ker boste prišli danes pred sodišče.“ Šele takrat sem prvič zvedel, da pridem pred sodišče. Okrog pol desetih dopoldne nas pride straža poklicat, da gremo pred sodišče in nas odpelje v bivšo dvorano prosvetnega društva, kjer je imelo vojno sodišče IX. korpusa sodne obravnave. Dvorana je bila polna ljudi. Ko smo se bližali dvorani, smo slišali v nji glasno govorjenje kot šum čebel v panju, kadar se pripravljajo na rojenje. Ko pa nas straža pripelje skozi vrata, v dvorani naenkrat vse potihne. Ko sem šel po dvorani, sem opazil v dvorani neko domače dekle partizanko, ki se mi je zaničljivo nasmehnila in pozneje, ko je prišla po moji obsodbi v domačo vas, pravila ljudem, da sem dobil, kar sem zaslužil.

Primerno se mi zdi omeniti, da je bil istočasno v dvorani navzoč tudi nek domač fant, ki je pri obravnavi pričal zoper mene.

V dvorani so naju oba domobranca, s katerim sva prehodila vso pot od Vipave do sem, posedli v prvo klop, pač kot „glavna hudodelca“, drugim so odkazali prostor zadaj.

Sodna obravnava se je takoj pričela. Državni tožilec je prebral obtožnico, v kateri sem bil obdolžen dezertacije, češ, da sem ušel in pobegnil od njih po splošni mobilizaciji, potem pa še izdajstva nad domovino in nad njenim osvobojenjem, češ, da sem ji prej doma zvesto služil, ko sem s svojim ravnanjem kot pomočnik pošteno pomagal nekemu terencu (= seveda prisiljen!), da so me smatrali trdno za svojega sodelavca in so mi vse svoje tajne reči zaupali, pozneje pa da sem se pridružil domobrancem in tem izdajal vse njihove tajnosti, ki sem jih poznal od prej, ko so me še smatrali za svojega; nadalje, da sem sokriv smrti štirih padlih partizanov v borbi v Vipavi. Potem so hoteli še nekaj zvedeti od mene, pa sam nisem vedel, kaj zahtevajo, zato sem jih rekel: „Če veste vi kaj, pa povejte!“ Zatem je nastopil državni tožilec in v svojem govoru na dolgo in široko strašansko povečal vse moje v obtožnici navedene „hudobi-je“, nakar je za mene in mojega sodruga v prvi klopi zahteval 12 let prisilnega dela. Tu je nastopil omenjeni mladi domači fant kot priča proti meni. Poudarjal je, da sem v času več let pred vojno razširjal znane knjižice, ki so jih izdajali Salezijanci na Rakovniku v Ljubljani, med katerimi je bila večina protikomunističnih, in dalje, da sem

vedno, kar me on pozna, delal in govoril proti komunistom. Nato je državni tožilec presenečen vzkliknil: „Toraj tak si bil ti!? Ti si pa navaren tiček!“ in ponovno neznansko povečal moje „pregrehe“, da bi se sam peklenšček zgražal nad njimi, nakar je zahteval zame od sodnikov najvišjo — to je smrtno kazen in nagovoril predsednika sodišča, kakšnega mnenja da je on. Predsednik sodišča je odvrnil, da bo o tem spregovorilo ljudstvo, se obrnil na ljudi v dvorani in vprašal, kakšno kazen zahtevajo zame. V dvorani je nastala grobna tišina, da bi bilo mogoče slišati muho, če bi kje v dvorani zabrenčala. Predsednika sodišča očitvidno ni zanimalo, kaj bo odgovorilo ljudstvo — če kaj reče ali nič — čakal je samo dva tri trenutke in nato rekel: „Ljudstvo zahteva smrt!“ Po teh besedah se je ves sodni zbor umaknil v sosedno sobo na posvetovanje. Ko se sodniki vrnejo in zopet zasedejo svoja mesta, povzame njih predsednik besedo in odloči: „Po vseh informacijah priči in domačinov smo prišli do prepričanja, da nisi bil nikdar naš, nisi in nikdar ne boš. Takih ljudi mi nočemo med sabo, zato bomo vse take likvidirali in smo tudi tebi prisodili smrtno kazen!“ Potem me je še vprašal, ako želim kaj pripomniti. In ko sem odgovoril da nič, je bila s tem razprava končana. Tako sem bil jaz obsojen na smrt, za mojega tovariša pa je ostala kazen 12 let prisilnega dela.

Ko naju je gnala straža po dvorani nazaj v zapor, sem jaz šel s pokonci dvignjeno glavo in se nisem sramoval pred nikomer. Zapuščajoč dvorano sem slišal med zadnjimi vrstami nekoga, da je glasno

rekel: „Glej ga, glej, kako gre z glavo pokonci!“

Ven iz dvorane in vso pot skozi v ječo je bila zaradi mene straža podvojena. In ko sva prišla v zapor, so samo mene takoj vklenili v verige, in sem bil v verigah vklenjen ponoči in podnevi. Sneli so mi jih samo, kadar sem jedel ali delal in ko sem šel na stranišče in mi jih za ta čas dali v žep — vedno pod stražo.

V ječi sem bil po obsodbi vedno žalosten in zamišljen. Saj to ni čudno! Ko pa sem bil tako mlad in poln čilega zdravja! V tem razpoloženju so se mi iztekale kratke urice življenja. V tej moji zamišljenosti se mi približa, ko sva bila sama v ječi, neki železničar, — ki ni bil komunist —, ki je bil med omenjenimi štirimi na smrt obsojenimi, pozneje pomiloščen, in me začel tolažiti, naj vendar ne bom tako žalosten, češ, da lahko pobegnem. Takoj mi je začel razlagati način bega in vse njega možnosti in varnosti: povedal mi je, kam se naj obrnem, kod in kako naj bežim, česa naj se izogibam; ker je bil v tistih krajih doma, je točno poznal vsako pot, vsako stezo, vsak jarek, vsak grm, grič in dolino. Vse, prav vse mi je razložil, kaj naj komu rečem, če koga srečam in me kaj vpraša, in kako se naj tukaj, kako se naj tam obnašam. Jaz sem ga samo poslušal in si vse dobro zapomnil, pokazal pa mu nisem ne z besedo ne z nobenim znamenjem, kaj mislim. Verjel sem mu pa vse, da pošteno misli. Trenutno pa ni bilo nobene možnosti za beg. Sneg je bil nad en meter visok in mehek. Na vse strani, kamor bi se obrnil, se bi sled poznala za me-

noj, in bi me po njej sledili, in po meni bi bilo. Pa je bilo še vedno oblačno in megleno in po malem snežilo. Medtem je prišel v zapor neki partizanski častnik in omenil, da se bo smrtna obsodba izvršila šele nekako čez en mesec, ker so po-

† BOŽO BERLOT

8 februarja bo poteklo trinajst let, odkar je v ljubljanski bolnišnici umrl na posledicah ran Božo Berlot, neustrašeni borec in junak v neštetihi pohodih. Na zadnjem pohodu, začetem 20. januarja 1948 v Italiji, je bil v boju s komunisti ranjen in zajet. V Št. Joštu, kjer je začetek Vaških straž, je končal svoj boj nepozabni Božo.

Slava njegovemu spominu!

slali smrtno obsodbo Izvršnemu odboru za Slovenijo, da jo potrdi, pa pri tako slabi poti in tako slabem vremenu ni misliti, da bi se sel z njo prej vrnil. Tako so tekli dnevi in ure, ne da bi se kaj posebnega zgodilo. Vsi dnevi do konca februarja so bili mrzli in oblačni, sneg moker in debel in še vedno je po malem snežilo.

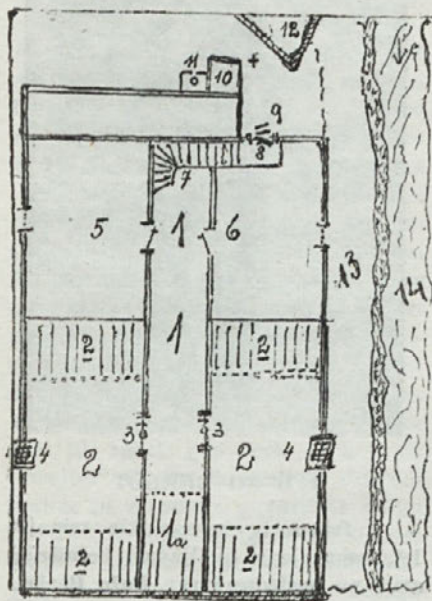
Po prvem marcu pa se je vreme presukalo. Popolnoma se je zjasnilo; nehalo je snežiti. Sonce je podnevi toplo grela in tajalo sneg, noči so bile jasne in mrzle ter je sneg,

kar ga je še bilo, tako zmrznil, da sem videl po njem ljudi hoditi kot po suhem, in se jim ni zjutraj nič udiralo. S tem se je poživilo moje upanje, da mi bo z božjo pomočjo vendarle mogoče pobegniti in se rešiti.

IV.

Dne 9. marca 1945 zvečer je prišel stražnik v ječo, pokazal na nemškega vojaškega zdravnika, ki je bil v zaporu in tudi obsojen na smrt ter rekel, da ga bodo drugi dan ustrelili.

Neki obsojenec, moj prijatelj, s katerim sva se domenila, da bova skupaj pobegnila, je to slišal, poklical mene, da sem še jaz slišal, nakar mi je ves preplašen rekel: „Samo, če ne bodo tudi naju ustrelili!“ in mi nasvetoval, naj še tisto noč pobegneva. Jaz sem tega komaj čakal, ker so se mi dnevi iztekali. Isti večer so nam stražarji prinesli v zapor blago za vreče z vsemi potrebščinami za šivanje in nam naročili, naj do jutra sešijemo dvesto vreč. Šivali smo vsa noč. Do štirih zjutraj so skoraj vsi zaspali, samo midva sva še šivala. Brž po četrty uri sva tudi midva hotela zaspiti. Naenkrat je to skozi linico pri vratih opazil stražnik, odprl vrata in naju zaprosil, naj vsaj midva dokončava še ostalih 20 vreč. Oba sva se branila, češ da ne moreva... da sva zaspana... Stražnik ni odnehal, ker da morajo biti vreče do dneva (okrog 6. ure zjutraj) dogotovljene. Namignil sem prijatelju, češ, pa dajva! Stražnik je zadovoljen v dobrem mnenju odšel iz zapora, za sabo zaprl vrata, češ, da se bo ob svitu vrnil po vreče.

Oris ječe: 1 hodnik in stražarnica, 1a postelja za stražarje; 2 ječi; 3 vrata z linico; 4 zamrežena okna; 5 ležišča za jetnike; 6 kuhinja; 7 shramba; 8 zaokrožene stopnice; 9 vrata za na prosto; 10 dve stopnici navzdol; 11 stranišče; 12 obzidan vrt; 13 cesta; 14 potok. + točka pobega

Nama je bilo kar zelo po volji, da je odšel, se bova sama mirno in nemoteno pomenila, kako bova pobegnila. Domenila sva se, da hitro dokončava delo, da nama ostane več časa za beg pred začetkom dneva. Kakor hitro dovršiva delo, bova poklicala stražnika, da naju pelje na stranišče. Tisto jutro je bilo pred začetkom dneva zelo temno in je voda v potoku nedaleč od hiše — samo cesta in ozek zelen brežiček je bil vmes — zelo šumela (glej risbo št. 13 in 14), kar je nama veliko koristilo za večjo sigurnost bega. Zakaj? Boste brali v naslednjih vrsticah.

Dne 10. marca od 4,45 pokličeva stražnika. Takoj pride. Zaprošiva ga, naj naju odvede na stranišče. Bil je pri volji, poklical drugega stražnika, da straži pred vrati (glej št. 3 na desni, kjer smo bili zaprti obsojenci na smrt) za čas njegove odsotnosti, ko naju bo peljal na stranišče. Predvidevajoč vse možnosti, sem si že prej napolnil do polovice oba zunanja žepa suknjiča s prahom in peskom od zidnega ometa, tako, da sem lahko z eno ali drugo roko segel v žep po prah. Stražnik, ki je govoril skozi linico pri vratih, zdaj odpre vrata in naju pokliče, naj greva z njim na stranišče. Vstopiva na hodnik. Hodnik je bil dolg (glej št. 1), podnevi in ponoči razsvetljen; na spodnjem koncu (gl. 1a) so imeli stražniki svoje postelje. Stražnik naju s puško pripravljeno v roki pelje po dolgem hodniku navzgor. Moj sojetnik gre naprej, jaz za njim, stražnik s puško za menoj. Na zgornjem koncu hodnika so bile zaokrožene stopnice (gl. št. 7). Stopimo po njih do vrha.

Tam so bila vrata (gl. št. 8) za izhod na prosto, ki so bila v popolni temi. Ob vratih je stala druga straža. Stražnik, ki naju je peljal je poklical stražo pri vratih, naj odpre vrata (št. 8). Odprl jih je in nas spustil na prosto. Zunaj teh vrat sta bili dve stopnici navzdol gl. št. 9. Moj soobsojenec, ki je bil spredaj, je stopil dol po teh dveh stopnicah na ravno in se takoj spustil v tek. Prav dobro sta mu služila tema in močno šumenje potoka, da noben stražnik ni opazil ne čul ničesar. Jaz in stražnik sva nadaljevala pot do vogala, kjer je stal stolp električnega transformatorja (gl. št. 10). Ko prideva do vogala, me vpraša spremljajoči stražnik: „Kje je pa oni — drugi, ker slišim hoditi samo enega?“ Odgovorim, da sem ga videl, ko je šel skozi vrata pred menoj. Zatem me spremi v zasilno leseno stranišče, ki je stalo zadaj za stolpom za električni transformator (gl. št. 11). Takrat, ko sem bil že znotraj na stranišču, je stražnik z eno roko držal puško, z drugo pa tipal v temi po stranišču, kje bi dotipal drugega. Zdaj so si sledili dogodki, ki so se izvršili z bliskovito naglico. Ko je stražnik opazil, da drugega ni v stranišču, me osupel in prestrašen hitro nerovno zgrabi za levo roko nad komolcem in krične: „Brž, brž nazaj v ječo, ker ‘oni-drugi’ je pobegnil!“ in me vleče do vogla električnega transformatorja (gl. +!) V tem trenutku mi šine v glavo: „Zdaj ali nikoli!“ in sem istočasno že držal v desnici polno pest prahu in peska, česar stražnik v temi ni opazil. Ker je imel prestrašen in osupel, ker je prvi ušel, nagonsko široko odprte oči, sem mu z bliskovito naglico

vrigel v njegove prestrašeno odprte oči polno pest prahu; nagonsko je odnehal z roko, s katero me je držal, kar sem takoj začutil, naglo odskočil, se za hipec ozrl in videl, da si menca oči, ter v par skokih bil za zidom, ki obdaja vrt tamkaj na cesti (gl. št. 12). Medtem sem slišal neki krik ki ga je kriknil stražnik kateremu sem se iztrgal, padla sta dva strela, zadel me ni nobeden, ker v temi stražnik ni videl, kam naj pomeri; pa tudi če bi pomeril v pravo smer, me ni mogel zadeti, ker sem bil za vrtnim zidom in precej nižji od njega.

Bežim, bežim dalje kar so me noge nesle, kakih sto metrov po cesti; tam cesta zavije na desno, jaz pa bežim na levo po strmini navkreber kakih 200 m v gozd. Ko dospem v gozd — na tem potu sem izgovoril domobransko kapo — nadaljujem po gozdu še kakih 30 m. Ker sem bil ves upehan — razumljivo! — sem se moral odpočiti. Po par trenutkih počitka, se umaknem še za kakih 100 m dalje v notranjost gozda. Ker sva se s sojetnikom, ki je pred menoj zbežal zmenila, da, če se bova na begu zgrešila, si bova z rahlimi kratkimi požvižgi, v par kratkih presledkih, dala znamenje, kje se eden ali drugi nahaja, da se bova spet sešla, sem se za malo časa ustavil, in tako storil. Dobil pa nisem nobenega odziva. V teh par trenutkih sem se ozrl nazaj v vas in videl poslopje, kjer sem bil zaprt, od zunaj vse razsvetljeno; drugače pa ni bilo videti zunaj nikogar. To me je navdalo z novim upanjem, da sem še bolj hitel od onega kraja, da se še bolj od njega oddaljim. Bal sem se, če me na begu zaloti kaka partizanska straža,

je po meni. Zato sem nadaljeval beg v tisto smer, ki so mi jo prej povedali. Bežal sem še vedno v hrib po gozdu proti severo-zapadu — eno uro časa. Ko sem dospel na vrh, se je začel dan — ob šestih zjutraj. Nato se začnem naglo spuščati na drugi strani po strmini navzdol. Hodil sem po gozdni poti, ki se je naposled spremenila v stezo. Vkljub hitri hoji, sem vedno oprezoval na vse strani, če bi zagledal kje partizansko stražo, da se ji izognem.

Ko sem bil preko vrha 1 km v dolino, sem bil mnenja — pa v zmoti —, da sem izven partizanskega območja in tako izven neopredne nevarnosti. Steza je vodila skozi gosto grmovje preko kamenitih grebenov, ki se je neprestano ovijala sem in tja. Bila je precej izhojena, na kar sem premalo obračal pozornost. Zdajci steza zavije med grmovjem preko kamenitega grebena. Nenadoma se znajdem pred partizansko zasedo — pred partizansko strojnico. Kri mi zastane v žilah! Straža me pozove, naj obstanem! Obstanem. Srce mi močno tolče! Straža me vpraša, kdo sem, v italijanskem jeziku. Po izgovorjavi sem spoznal, da je stražnik zares Italijan (italijanski partizani). Ker sem znal perfektno italijansko, sem imel upanje, da se bom — če Bog da — še kako izgovoril, zakaj, če bi bil slovenski partizan, me sploh govoriti ne bi bil pustil, še manj pa spustil naprej. Na vprašanje, kdo sem, mu odgovorim, da služim šele tri dni za hlapca pri kmetu v dolini, ki me je včeraj popoldne poslal v gozd napravljat drva. Ker sem se zvečer preveč zamudil v gozdu, sem vračajoč se domov zgrešil pot in zašel v grmovje, da nisem vedel na-

prej. Moral sem se vrniti nazaj v hrib in prenočiti v nekem seniku. Zato se sedaj bolj zgoda, vračam domov v dolino, da ne bodo pri gospodarju v skrbeh, da se mi ni pripetila kaka nesreča. Nato me je vprašal, če imam kake dokumente s seboj. Odgovoril sem mu, da ne, ker bi jih lahko v gozdu izgubil. (Sreča, da sem zgubil domobransko kapo, ki bi me bila v tem slučaju izdala!). Slednjič me je vprašal, če imajo pri gospodarju suho sadje in me prosil, če ga imajo, naj mu ga prinesem, kadar bom šel zopet v gozd. Rekel sem mu, da ne vem; če pa me pošlje gospodar zopet v gozd in ga ima, mu zagotovim,

da mu ga gotovo prinesem. Potem mi je stražnik pokazal stezo, kod naj hodim, da zopet ne zgrešim in me spustil naprej. V tem sem spoznal, da niso bili še obveščeni o najinem begu. Med gornjim razgovorom s stražo, sem videl ob pobočju 50 m niže, drugo stražo italijanskih partizanov. Ko sem hitel naprej, sem moral mimo te straže, katera me je pustila neovirano naprej, ker je videla, da me je prvi stražar zgoraj pustil dalje in mi še pokazal stezo, kam se naj obrnem.

A. F. - Martin Radoš

(Nadaljevanje sledi)

P A B E R K I

Glasilu Slovenske kulturne akcije Glas, ki izhaja vsakih štirinajst dni, pogosto prinaša novice iz domovine odn. iz zaželne zavese, ki kažejo na razvoj komunizma v teh deželah in pa reakcijo kulturnikov nanj. V številki z dne 15. decembra je več takih novic, ki bodo zanimale predvsem tiste bralce, ki Glasa redno ne dobivajo. To so pa skoraj vsi naročniki Vestnika v USA in Kanadi in mnogi tudi v Argentini. — Op. uredništva.

— Edvard Kardelj je napisal novo knjigo o „Socializmu in vojski“. Moskovska Pravda je 2. septembra 1960 delo kot nemarksistično odklonila zviška v znanem polemičnem slogu. Trdi, da delo ni samo nemarksistično, ampak tudi nestrokovno. Kardelj je s svojim spisom hotel podpreti ruske teze v sporu s Kitajci. S posebno brutalnostjo so kremeljski voditelji hoteli po mnenju najboljših razlagalcev pokazati, kako nič ne potrebujejo pomoči jugoslovanskih komunistov.

— Zbirka aforizmov „Nepočesane misli“, ki jo je v Krakovu izdal Stanisław Jerzy Lec, rojen v Lwowu 1909., slovi kot najbolj duhovit in izpiljen primer te literarne zvrsti v deželah pod komunistično kontrolo. Le čas od-

juge je omogočil izid teh elegantnih literarnih izzivov. Nekaj zgledov: Najšibkejši člen verige je najmočnejši. Na njem se veriga strga. — Bili so časi, ko so moralj sužnje legalno kupovati. — Preneki bumerang se ne povrne, izbere si svobodo. — Ni mogoče „Pesmi svobode“ igrati na vladna glasbila. — V popolnem brezvetrju ima celo vremenski petelin na zvoniku značaj. — Analfabeti morajo diktirati. — Strahotne so slabosti oblasti.

— Ulrich Hassler je napisal obširen roman „Noč vseh dni“ (Aller Tage Nacht, 1960). Letalski poročnik Friedrich se vrača z letalom iz Aten v Berlin, pa mora zasilno pristati na vojaškem letališču v zasedeni Sloveniji. Prav blizu tega mesta je preživel svojo mladost. Pozneje je šel po svetu in postal slaven pianist. Za nekaj dni se torej mora družiti s tipičnimi etapnimi svinjami in krajevnimi veljaki, tovariši svoje mladosti. Iz tega pokvarjenega okolja zalagajo z ženskami javne hiše. Grofovski grad v bližini (Kodeljevo, Dornava, Borl?) so spremenili v igralnico, kjer igrajo za fantastične in nemoralne stave. Orgije in popivke trajajo po cele dneve in noči ob „zakriti“ udeležbi slovenskih komunističnih in partizanskih veljakov. Vsaka stran Hasslerjeve knjige je natrpana s svetoboljem. Pisec je hotel napisati ne samo vojni roman, ampak skuša tudi razmišljati o človekovih odnosih do Boga in sveta. A kritika prav s tem njegovim modrovanjem ni zadovoljna.

— Jugoslovanski gospodarski dostojanstvenik, ki je potoval po inozemstvu, je o Djilasovi knjigi rekel: „Djilas ima prav, samo to je napak, da je knjigo pet let prekmalu izdal.“

— Poljski pisatelj Jerva Andrzejewski je bil do leta 1953 komunist in celo stalinist. Pozneje se je začel odmikati partijski liniji, začel je napadati ideologijo stranke in zlasti njeno diktatorstvo v slovstvenih vprašanjih. Svoje nazore je podal v povesti „Temá na zemlji“, ki jo je 1957 predelal tudi za oder. Predvajali so jo na odru v Lodžu in je bilo delo mesece in mesece na sporedu; k predstavam so hodilj iz Varšave, ki je 150 km oddaljena. Za dramo kritika navaja, da je en sam klic po svobodi duha in besede. Pred leti si je upal vrniti celo strankino izkaznico s spremnim pismom, v katerem pravi, da se kot pisatelj ne more utesniti v meje, ki jih stranka predpisuje knjižnim ustvarjalcem. Takih pojavov je zlasti na Poljskem vedno več, vendar so opazovalci prepričani, da jih partija iz še neznanih razlogov dopušča, bodisi ker so ji potrebni, bodisi da z njimi meri razpoloženje med ljudmi. Majhni ventili naj preprečijo, da se velki ne bi odprli; nepričakovano in brez nadzorstva... Seveda se policija pri tem moti, ker se zlasti med mladino ideje o svobodi rade slišijo in zasidrajo...

STARŠI IN MLADINSKE ORGANIZACIJE

Ob zaključku šolskih tečajev je dr. Tine Debeljak napisal v Svobodni Sloveniji uvodnik, katerega zaradi pomembnosti izvajanj ponatiskujemo, prepričani, da bo ustrezno vsem, katerim omenjeni tednik ne pride v roke. — Op. ured.

Ali veste, da je od 700 slovenske mladine, ki bi spadala v slovenske ljudske šole in v njih organsko nadaljevanje v naše mladinske organizacije, samo 300 organiziranih?! To se pravi: Več kot polovica slovenske mladine živi v tujem okolju izven slovenske skupnosti. Toliko jih je postavljeno v gotovost, da bodo znali manj slovenščine od tiste, ki jo porabljajo starši doma, v kolikor je seveda ne uporabljajo še nepomešane s tujimi besedami. Zato srečujemo otroke slovenskih staršev nove emigracije, ki se igrajo med seboj — ne v materinskem jeziku. Zato se ne čudimo, da ne znajo brati slovensko, in kar je še hujše, da nimajo volje, naučiti se brati in si bogatiti slovenski besedni zaklad. Razumeti bi mogli, da otroci sami od sebe ne žele novega šolskega pouka, poleg onega, ki ga morajo obiskovati; ne razumemo pa staršev, da jih pod pokorščino ne pošljejo v slovensko šolo. Zato pada krivda na starše, da toliko in toliko otrok slovenskega rodu gre v gotov narodni odpad. Da, odpad, kajti kam drugam vodi taka pot kot v to, da bo otrok najprej omalovaževal materni jezik, potem se ga bo sramoval, ne samo, ker ga ne bo znal dobro, ampak, ker ga tudi ne bo cenil, smatrajoč ga za manj vreden jezik, ki nima zanj nobenega praktičnega pomena več. In nazadnje ga bo opustil.

Mnogo staršev napeljujejo svoje otroke zavestno v to smer. Govore otrokom v domovini kot deželi revščine, kjer so morali v coklah in ob petrolejki varovati živino, ko pa tu kar sama od sebe brez tvojega dela raste v gotov denar, tu imaš pa že plinsko kuhinjo, ledenico, radio in morda celo televizion. Čimprej otrok pozabi na slovensko revščino in na prepire doma, tem boljše zanj, tem prej se bo otrešel manjvredne dediščine in postal vreden član novega naroda in deležnik vsega njegovega obilja. Toda, starši, tudi če naravna pot našega izseljenskega razvoja vodi v to končno stanje, je vendarle naša narodna dolžnost, zavirati ta razvoj in ga oddaljevati od našega rodu! Tisoč let je trajala raznarodovalna doba slovenskega naroda v zgodovini, ta „burka“, kot je rekel Cankar, pa je narod obstal in se znova razcvetel. Zakaj ne bi obstal tudi še nekaj rodov v tujini? Upati proti upanju in delati za obstanek slovenstva v dušah mladine, je dolžnost slednjega slovenskega očeta in matere med nami, če noče postati resnično — izdajalec naroda!

Mi smo politična emigracija, nismo šli z doma s trebuhom za kruhom, temveč zato, da priborimo slovenskemu narodu iz tujine svobodo, ko smo imeli „krivo srečo“ doma, da smo prepadli — po tuji politiki! — v težnji, dati slovenskemu narodu podobo po svoji zamisli. Bili smo borci

za boljšo bodočnost slovenskega naroda, katerega smo ljubili tudi za ceno življenja, ki ga je resnično tudi toliko desetisošev položilo njemu na oltar. Ali se še spominjamo, da nas ni ničesar bolj bolelo, kot nesramni, krivični in naravnost zločinski očitek komunistov, da smo — izdajalci naroda? Mi, ki smo šli v protirevolucijo, ne le iz verske, ampak tudi še, ali celo zgolj iz narodne, nacionalne zavesti? Glejte, in zdaj naj bi prav mi postali sami od sebe s svojim lastnim postopanjem in takorekoč hotenim pristankom resnični narodni izdajalci!? Kaj drugega je oddaljevati mladino od slovenskih šol, slovenske skupnosti, izolirati jo v tujem morju, kjer sleherni posameznik mora utoniti, alj ji celo namerno vcepljati omalovaževanje domovine in preziranje njenega junaškega odpora, vprašam: Kaj drugega je to kot izdajanje vsega, za kar smo se borili doma? Še več: Izdajanje domovine same, da: naroda samega v njegovem trajanju v različnih delih sveta! Narod namreč ne živi samo v mejah geografske domovine, temveč s slednjim izseljenstvom se širi krog domovine: Njega obsegljivost zajema ves svet, kjerkoli živi slovenski človek. Misijonarji, ki so se prostovoljno za vselej odpovedali domovini, se zavedajo svoje slovenske skupnosti in hrepene po njej vsaj v duhu, kot lahko vidite iz njihovih pisem; so živi udje slovenskega naroda. Ti pa, ki odvajajo mladino od te notranje zavesti skupnosti, ga izdajajo. Ljudje božji, ne bodimo izdajalci sedaj, ko je čas stari sramotni pečat komunistov na naša čela zdavnaj izbrisal in ga spremenil že v udarec pravega poplemenitenja, v znamenje viteštva v borbi za krščansko kulturo Evrope. Pomislimo na to in ne ovirajmo mladini poti do slovenske skupnosti! Zgladimo vse steze, ki vodijo k njej in bodimo pripravljeni prinesiti tudi žrtve za to, da ohranimo mladino slovensko. To je dolžnost slehernika med nami, ki ima otroke. Ne jih potiskati v materializem okolja, ki že itak prežj nanje, temveč držati jih vstran od njega in jih uvajati v žrtve za slovensko skupnost, h kateri naj se nujno in v polni zavesti priključijo. Sicer bodo starši sami kaznovani za svoj greh (— kajti mladina je vest staršev—) tako, kot je zgodbo o tem napisal Velikonja v svojem Amerikancu: Vnuk ni več razumel deda in ded je mogel samo tragično priznati: „Z vsem svetom se lahko pogovori, le z mano, s starim očetom, katerega kri je, ne!“

Kri se maščuje in greh staršev pade nanje same. Nobenemu slovenskih staršev med nami ne bi privoščil, da ga zataji lastna kri.

„Slovenec sem, Slovenec sem, tako je mati djala...“ in „Biti slovenske krvi, bodi Slovencu v ponos“. Stara gesla iz našega narodnega prebujenja preteklega stoletja naj dobe veljavnost tudi za nevarnost; odnarodovanja naših dni na tujih tleh. Starši naj store vse, da mladino pripeljejo v družabno življenje, mladina pa naj išče v njem oporo proti toku časa, kajti: utonil bo, kdor ni pripet vsaj na eno slovensko društvo kot na rešilni pas! Najvažnejše pri tem pa je, ne, da mladina izpolnjuje le želje staršev, temveč predvsem to, da sama občuti v o l j o po samohranitvi slovenstva v sebi in si sama poželi slovenske družbe. In ta družba naj stori vse, da jo trdno priptegne nase. (Svobodna Slovenija, 10. XI. 1960.)

BORCI PIŠEJO

„Nam v Avstriji je sorazmerno dobro, lahko bi rekel, včasih tudi dobro, celo predobro. Tudi najmanjši ima vse, če je pameten. Le socializacija je šla predaleč: če se ljudi vzgaja za lenuhe, če imajo že dva dneva in pol prosta v tednu — a ne vedo, kaj s prostim časom početi — potem smo že daleč. Isto je v Nemčiji. Tam se najbolj boje padca konjunktore, ker višek so dosegli. Kaj če delavec ne bo mogel več plačati televizije, hladilnika, itd. Idej — vsaj pri nas — mladina nima. Kino, ples, ženske in zabava so ji bogovi. Včasih mi gre kar mrzlo po telesu, če pomislim, kako sami pripravljamo pot mušiku, kako sami sebi kopljemo jamo. Nas uničuje civilizacija, katere imamo mnogo preveč, pa nič kulture. Zdi se mi, da bi bilo najbolj prav, ako bi večkrat zmolili kak očenaš tudi za druge. — Vestnik prejemam v redu in mi je edino slovensko tiskano glasilo v tujini, ki mi je simpatično. Daj Bog, da bi ostal nepolitičen in nestrankarski.“

D-J.

„Vestnik že nekaj časa ne prihaja — ne vem, ali mi ga ne pošiljate (vse številke so bile v redu odposlane, op. uprave) ali pa kje na pošti obtiči. Prosim pa, da mi nadaljne pošiljanje ustavite, ker po pravici povedano, nimam niti časa niti potrpežljivosti, da bi vse prebral dodobra. Včasih, tu pa tam, je kaka stvar, ki me zanima, a brezkončne razprave, „kaj bi bilo, ako“ in kdo je kriv in kdo ni kriv tega ali onega, me ne zanimajo več. Dejstvo je, da smo v prvi fazi izgubili, in da se zdaj v petnajstih letih v tujini še nič naučili nismo.“

A. B. — Brazilija

Društveno življenje

Iz pisma Milana Zajca starešini DSPB Bogu Preglju: „Zdaj sem v Clevelandu že nekaj časa. Udeležil sem se seveda občnega zbora krajevnega društva in postal tudi odbornik, kajti fantje, vsi idealisti z zdravim smislom za obstoj naše organizacije, so rekli: bil si v Argentini delaven, pomagaj tudi tukaj. — Prav vsem borecem v Argentini mnogo sreče v novem letu in iskren pozdrav. — Milan Zajec.“

Starešinstvo DSPB je prejelo od odbora za Slovensko hišo na Ramón alcón 4158 v Buenos Airesu naslednje pismo: „Spoštovani! V imenu odbora za Slovensko hišo, Ramón Falcón 4158, izrekamo najlepšo zahvalo za sporočeno pripravljenost Falcón 4158 v Buenos Airesu nasledvsoto 3000.— pesov v korist sklada za Slovensko hišo. Razumete, da bomo le s skupnimi močmi zmogli rešiti ta velik problem slovenskega

skupnega življenja v Argentini. Želimo ponovno, da med svojimi člani in med drugimi rojaki, do katerih imate dostop, vplivate s svojo besedo, da tako pridobimo čim širši krog darovalcev.“

Gospodarski načelnik DSPB Jože Jenko sporoča: V invalidski fond so darovali: Ivan Rode, San Justo 445 pesov; Miloš Prelog, Florida 20; Ludvik Bavdek, Moron 100; Viktor Gliha, Capital 100; nabirka v Miramarju 286; nabirka A. Potočarja 30; skupno pesov 981. — Vsem prav iskrena hvala!

Glavni odbor ZSPB v Clevelandu je gosp. načelniku DSPB poslal 60 dolarjev, ki bodo razdeljeni med invalide in vdove padlih borcev v Argentini.

Tiskarna Vilko Čeč je poklonila za invalidski fond DSPB pesov 425. Toliko je namreč znašal račun za bloke in znake, ki jih je DSPB rabilo na svoji prvi družabni prireditvi v lanskem letu. — Darovalcem najlepša hvala!

Po sklepu konzorcija Vestnika je cena celostranskemu oglasu 600.— pesov, vsem ostalim pa tej osnovi odgovarjajoče. — Želeti bi bilo, da bi čim več borcev preko Vestnika oglašalo, kajti to je gotovo eden najboljših načinov, da vse soborce seznanijo s svojo delavnostjo. (Cena oglasu je morala biti povišana zaradi povišanih tiskarskih stroškov, ki veljajo od decembrske številke 1960 dalje; op. uprave.)

V Informativnem Vestniku Društva Slovencev v Buenos Airesu, december 1960 beremo naslednjo novico: „S poživitev komisije za zbiranje zgodovinskega gradiva o ko-

munistični revoluciji in protirevoluciji v Sloveniji, je bil narejen velik korak k cilju, da zberemo gradivo o naši borbi s komunizmom in okupatorjem in da ohranimo znanjem čisto zgodovinsko resnico. Doma komunisti zgodovino potvarjajo. Naša dolžnost je, da vse dogodke iz te strašne dobe popišemo s prave strani. Tako nabrano gradivo bodo strokovnjaki-zgodovinarji preučili in napisali slovenskemu narodu nepotrjevano zgodovino njegove najstrašnejše dobe. Komisija je deljena v dve skupini: prva zbira zgodovinsko gradivo, druga pa zbira denar, da se omogoči tisk nabranega gradiva. Komisija je imela redne sestanke in ima že pripravljeno gradivo za prvi snopič, ki naj bi v kratkem izšel. Prosimo slehernega rojaka in vso našo skupnost, da podpre delo te komisije in omogoči tiskanje zbranega gradiva. Vsak naj tudi zase popiše vse zanimivosti, ki jih je doživljal v času revolucije in jih odda komisiji. Podprite tudi njeno delo s tem, da velikodušno prispevate z denarjem za tiskanje tako važnega gradiva.“

V bolnišnici Fernández v Buenos Airesu je na okrepanju stotnik Gliha Viktor. — Žrtev avtomobilske nesreče — zlom noge in druge poškodbe — je postal soborec Jager Tone. Obema želimo skorajšnje okrepanje.

50-letnico rojstva je koncem decembra praznoval strokovni načelnik DSPB kapetan Radivoj Rigler. Dasi je bil proti temu, da bi se o njem karkoli pisalo, vendarle Vestnik ne more iti mirno in tiho mimo tega osebnega praznika zvestega sodelavca. Kdor slavljenca pozna, ve, da to ni

ca in marljivega odbornika DSPB. samo tisti slovenski emigrant, ki je s čebelično pridnostjo in jobovsko potrpežljivostjo zbiral gradivo za učbenik španskega jezika Sam kaste-ljansko; ve tudi, da ni samo eden najbolj agilnih predavateljev v okvi-ru DSPB in strokovnjak v svojem področju; vsakdo tudi ve, da bi se Radivoj Rigler, ki se je ob koncu vojne nahajal v ujetništvu, lahko ne-moteno vrnil domov. A se ni: za-vestno se je odločil na pot emigra-cije, ker je vedel, da je režim doma režim suženjstva in brezboštva. Bi-lo mu je ljubše težko življenje na tujih tleh kakor pa ugodnosti, ki bi mu jih mogla dati domovina s svojim okoljem. V tej njegovi od-ločitvi je tudi poudarjena vsa trd-nost načel, ki rojaka Radivoja Rig-lerja spremljajo ves čas življenja. Tako je tudi našel pot do borcev, ker je vedel, da je v njih resnična osnova prave svobode v naši domo-

vini. Ta cilj ga tudi danes sprem-lja v njegovem delu znotraj orga-nizacije. — Ob jubileju mu želi Vestnik v imenu vseh borcev mno-go zdravja, osebnih sreč in zadovolj-stva in zvrhano mero upanja, da bo tako mogel dočakati dan osvoboje-nja tako drage mu domovine.

Dr. Franček Žebot — 50 letnik. Če so podatki, ki jih je Vestnik mogel dobiti, pravilni, potem bo fe-bruarja letos dopolnil 50 let dr. Franček Žebot, nekdanj neumorni de-lavec v akademskem življenju zno-traj vrveče ljubljanske univerze, po-tem vestni intendantski oficir domo-brenske vojske in v taborišču ne-utrudljiv garač za izboljšanje živ-ljenjskih razmer tedaj brezpravne raje slovenskih beguncev. Ob njego-vem jubileju se ga bodo spomnili vsi znanci in prijatelji, obenem pa vsi borci, ki so ga srečali v teh letih. Bog Vas živi, gospod doktor, še na mnoga leta!

IZ UPRAVE

Nekaj statističnih podatkov o VESTNIKU za leto 1960.

V pravkar minulem letu je izšlo 10 številčk našega glasila (288 strani) v skupni nakladi 12.000 izvodov na 3.456.000 straneh in v 12.000 ovitkih.

Od teh je ZSPB, Cleveland razposlala svojim članom in naroč-nikom:

v U. S. A.	2.997 izvodov
v Avstriji	1.692 „
v Kanadi	216 „
v Angliji	110 „
v Franciji	161 „
v Italiji	453 „
Skupno	5.629 izvodov

DSPB v Buenos Airesu pa je v istem času svojim članom dostavilo 2.450 izvodov Vestnika. Dalje je uprava Vestnika v l. 1960 poleg na-vedenih razposlala svojim naročnikom po Argentini, po ostalih državah

Južne Amerike, v Evropo, Avstralijo, Azijo in Afriko 2.980 številc Vestnika. Tako je skupno bilo oddanih 11.059 izvodov.

V arhiv se redno odvede po 20 izvodov mesečno, t. j. 200 številc letnika 1960; v zalogi nam je ostalo skupno 741 izvodov letnika 1960.

Želeti bi bilo, da bi VESTNIK prejemal vsak bivši slovenski protikomunistični borec. Da bi naše glasilo prihajalo v prav vsako slovensko družino. Da bi ga prebirala zlasti slovenska mladina in se po njem seznanjala z ideali in žrtvami naših padlih bratov. Želeti je, da bi bil VESTNIK v vsaki slovenski knjižnici in da bi bila nanj naročena vsa naša društva.

Zato ni naša dolžnost, da ga samo vestno prebiramo in redno plačujemo naročnino ampak tudi, da pridobivamo novih naročnikov, da vanj pišemo, in poročamo, kajti VESTNIK hoče sodelovati pri zbiranju zgodovinskega gradiva o naši pretekli borbi proti največji zablodi, kar jih je doslej svet doživel. V veliki zmoti živi tisti, ki misli, da smo prestali biti borci na Dravskem mostu leta 1945. Prav tako se motijo vsi, ki mislijo, da so storili svojo dolžnost do naših mučencev, če se jih enkrat na leto spomnijo na spominskih proslavah. Svoje ideje, za katere je bilo darovanih toliko slovenskih življenj, nismo odvrgli kot vojaškega nahrbtnika v Vetrinju, ampak smo jo prinesli preko morja, ne zato, da bi jo v velikem svetu zavrgli v lagodnem življenju. Moramo jo ohraniti zase, za našo doraščajočo mladino, ki je sama od sebe ne pozna. To smo dolžni Domovini in našim padlim junakom. Zato se vsi organizirajmo v Društvo slovenskih protikomunističnih borcev v Argentini in v Zvezo slovenskih protikomunističnih borcev v U. S. A. VESTNIK pa nam bodi skupno glasilo in vodnik.

J. K.

Popravki. V 12. številki je Janez Kralj, upravnik Vestnika in odbor-
nik DS podal nekaj pripomb k izvajanjem socialnega referenta pri ZSPB.
V navedbi citata na strani 287, četrta vrsta, se mora pravilno glasiti
„kljub skromnim možnostim“ ne pa „ogromnim“, kot je pomotoma navedeno.

Vsebina: Slovenskim Makabejcem (Zupan Janez, Bolivija) — Ob
Kennedyjevem nastopu oblasti (Pavle Rant) — Oj očak Nanos, ki zreš
na svoje podložne... (A. F. - Martin Radoš, Argentina) — † Božo Berlot
— Paberki (Glas SKA — Dr. Tine Debeljak, Starši in mladinske organi-
zacije) — Borci Pišejo (D-J, Avstrija, A. B., Brazilija) — Društveno
življenje — Iz uprave